

Sygn. akt VII U 973/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 lutego 2016 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Stachurska

Protokolant: Joanna Walczak

po rozpoznaniu w dniu 1 lutego 2016 r. w Warszawie

sprawy S. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W.

o emeryturę

na skutek odwołania S. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 18 lipca 2012 r. znak: ENMS/10/(...)

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

S. B. w dniu 20 sierpnia 2012r. złożył do Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 18 lipca 2012r., znak: ENMS/10/(...), odmawiającej przyznania emerytury i wniósł o jej zmianę poprzez uznanie kwestionowanych okresów pracy w szczególnych warunkach i przyznanie emerytury na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W uzasadnieniu odwołania ubezpieczony podkreślił, że nie zgadza się z zaskarżoną decyzją, gdyż organ rentowy nie uwzględnił okresów od dnia 24 lipca 1969r. do dnia 24 października 1971r., od dnia 8 listopada 1973r. do dnia 31 grudnia 1973r., jak również od dnia 1 grudnia 1974r. do dnia 30 czerwca 1975r. jako okresów wykonywania pracy w szczególnych warunkach, gdyż według Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wykonywanie pracy na stanowisku tokarz oraz ustawiacz maszyn nie jest wymienione w Zarządzeniu nr 3 Ministerstwa Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985r. jako stanowisko, na którym wykonywana jest praca w szczególnych warunkach.

S. B. wskazał, że w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w wykazie A, w dziale III, pod pozycją 78 (szlifowanie lub ostrzenie wyrobów i narzędzi metalowych oraz polerowanie mechaniczne) wymienione jest stanowisko, jakie zajmował, a więc jest to niewątpliwie stanowisko, na którym praca była wykonywana w szczególnych warunkach. Praca wykonywana w tych warunkach jest również wymieniona w dziale III, poz. 78, pkt 6 załącznika nr 1 do zarządzenia nr 3 MHiPM z dnia 30 kwietnia 1985r., wbrew twierdzeniom ZUS. W okresie od dnia 1 września

1966r. do dnia 31 grudnia 1991r. ubezpieczony pracował w Zakładach Radiowych im. (...) na stanowiskach: uczeń, tokarz, szlifierz oraz ustawiacz maszyn do obróbki skrawaniem, co poświadcza świadectwo pracy wystawione przez Ministerstwo Gospodarki. Dodatkowo z kartoteki zarobkowej ubezpieczonego wynika jasno, że częścią jego płacy był dodatek za warunki szkodliwe dla zdrowia. Mając na uwadze powyższe, S. B. wskazał, że z przedstawionego materiału dowodowego bezsprzecznie wynika, że w latach 1975 - 1991 stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace na stanowisku wymienionym w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jak również w załączniku nr 1 do zarządzenia nr 3 MHiPM z dnia 30 marca 1985r. (odwołanie od decyzji ZUS z dnia 18 lipca 2012r., znak: ENMS/10/(...), t. I, k. 2-6 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

W uzasadnieniu odpowiedzi na odwołanie organ rentowy podniósł, że S. B. ur. (...) złożył w dniu 28 czerwca 2012r. wniosek o wcześniejszą emeryturę. Do wniosku dołączył dokumenty, którymi za okres do 1 stycznia 1999r. wykazał staż pracy w wymiarze 30 lat, 3 miesięcy i 23 dni. Ponadto w/w udowodnił okres pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 11 miesięcy. Decyzją z dnia 18 lipca 2012r., znak: ENMS/10/(...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury uznając, iż nie został wykazany wymagany okres pracy w szczególnych warunkach.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazał, że zgodnie z art. 184 w zw. z art.

32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.) emerytura przysługuje ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r., jeżeli w dniu 1 stycznia 1999r. osiągnęli:

1. okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat dla mężczyzn, oraz
2. okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, tj. 25 lat dla mężczyzn.

Przy tym emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy – w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem. Natomiast stosownie do § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983r., Nr 8, poz. 43 ze zm.) pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1. osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn;
2. ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Organ rentowy wskazał również, że zgodnie z § 2 ust. 1 powołanego rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Przy czym w myśl ust. 2 w/w paragrafu, okresy pracy, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy. W ocenie organu rentowego, z przepisu tego wynika, że dla uwzględnienia wniosku o przyznanie prawa do emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w szczególnych warunkach Zakład Ubezpieczeń Społecznych musi posiadać zamieszczone w odpowiednim świadectwie, tj. świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w świadectwie pracy, informacje, iż praca była wykonywana w warunkach szczególnych

lub w szczególnym charakterze. Przy czym świadectwa te powinny spełniać określone warunki. Powinien być w nich m.in. określony charakter pracy zgodnie z zarządzeniem nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983r. Praca nie wymieniona w w/w zarządzeniu nie może zostać uznana za pracę w szczególnych warunkach.

Według organu rentowego, z dokumentów dołączonych do wniosku ubezpieczonego wynika, że tylko w okresie od dnia 1 stycznia 1974r. do dnia 1 grudnia 1974r. ubezpieczony wykonywał szlifowanie i ostrzenie wyrobów i narzędzi metalowych oraz polerowanie mechaniczne, wymienione w dziale III, poz. 78, pkt 6 w/w zarządzenia. Okres ten został więc zaliczony przez organ rentowy jako okres pracy w szczególnych warunkach. Natomiast praca na stanowisku tokarza i ustawiacza maszyn nie jest w zarządzeniu wymieniona jako praca w szczególnych warunkach, a sam fakt otrzymywania przez ubezpieczonego dodatku za pracę w warunkach szkodliwych nie ma wpływu na uznanie tej pracy za pracę

w warunkach szkodliwych uprawniających do przejścia na emeryturę w obniżonym wieku na podstawie art. 184 w zw. z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jeżeli praca ta nie została wymieniona w powołanym zarządzeniu (odpowiedź ZUS na odwołanie z dnia 3 września 2012r., k. 10-11 a.s.).

Wyrokiem z dnia 8 sierpnia 2013r. Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie o sygn. akt VII U 1361/12 oddalił odwołanie S. B. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 18 lipca 2012r. znak: ENMS/10/(...) (wyrok Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 8 sierpnia 2013r., w sprawie o sygn. akt VII U 1361/12, t. I, k. 100 a.s., wraz z uzasadnieniem, t. I, k. 101-107 a.s.).

Wobec wywiedzenia przez ubezpieczonego apelacji, Sąd Apelacyjny w Warszawie

III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, wyrokiem z dnia 19 lutego 2015r. wydanym w sprawie o sygn. akt III AUa 58/14 uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu Warszawa-Praga VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach procesu w instancji odwoławczej (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 lutego 2015r., t. I, k. 139 a.s.).

W pisemnych motywach wyroku Sąd drugiej instancji wskazał, iż przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy winien ustalić jakie konkretnie prace, tj. o jakim charakterze, wykonywał apelujący w okresie objętym sporem. Sąd I instancji takich ustaleń nie poczynił, ponieważ przyjął w istocie, że prace S. B. wynikały z formalnych nazw powierzonych mu stanowisk, a „osądzenie sprawy” pozostawił biegłej z zakresu BHP, której w istocie zlecił samodzielnie dokonanie ustaleń faktycznych w omawianym zakresie i ich ocenę prawną w kontekście żądania wnioskodawcy przyznania mu prawa do emerytury. Sąd Apelacyjny wskazał również, że Sąd Okręgowy w sposób niestaranny, ogólnikowy i chaotyczny przesłuchał świadka K. W., stwarzając jedynie pozór przeprowadzenia tego dowodu. Nie ustalił dokładnie, w jakich okresach i na jakich stanowiskach oraz w jakiej komórce organizacyjnej świadek był zatrudniony w zakładzie, w którym wnioskodawca świadczył pracę określoną przez niego jako praca w szczególnych warunkach. Tym samym nie mógł ocenić skąd świadek posiada wiedzę o okolicznościach pracy wnioskodawcy i czy był jego przełożonym oraz co rozumie pod pojęciem „pracy razem z wnioskodawcą”. Świadek nie był także pytany o to, jaki był wymiar czasu pracy wnioskodawcy przy określonych czynnościach i czy część z nich nie stanowiła ewentualnie czynności przygotowawczych do rzeczywistej pracy w warunkach szczególnych. Zdaniem Sądu Apelacyjnego zaskarżony wyrok zapadł więc w istocie bez szczegółowego ustalenia, jakie konkretne czynności w ramach powierzonych stanowisk, wykonywał wnioskodawca świadcząc pracę w spornym okresie oraz czy czynności te mogą być kwalifikowane do prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i jaki był ewentualnie wymiar tychże prac. W ocenie Sądu Apelacyjnego, prawidłowe wyrokowanie w sprawie wymaga więc szczegółowego ustalenia w/w kwestii i w istocie przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Przy tym „ustalenie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia” nie może polegać na odnotowaniu wniosków opinii biegłego, poczynionych na podstawie swoistej „jego wersji zdarzeń”, nie ujawnionej w uzasadnieniu orzeczenia (uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 lutego 2015r., t. I, k. 141-158 a.s.).

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

S. B. ur. (...), ukończył szkołę o trzyletnim okresie nauczania na podbudowie (...) Szkoły Zawodowej oraz uzyskał prawo do używania tytułu technika mechanika o specjalności obróbka skrawaniem (kwestionariusz osobowy, świadectwo dojrzałości technikum zawodowego, akta osobowe z Zakładów Radiowych im. (...) w W., k. 63 a.s.).

W okresie od dnia 1 września 1966r. do dnia 31 grudnia 1991r. ubezpieczony pracował w Zakładach Radiowych im. (...) w W.. Dyrekcja Zakładów Radiowych przyjęła go do pracy na stanowisko ucznia od dnia 1 września 1966r. na okres próbny w wymiarze 7 dni (angaż z dnia 15 grudnia 1966r., skierowanie do lekarza z dnia 27 września 1966r., zobowiązanie z dnia 10 października 1966r., wniosek z dnia 10 października 1966r., karta przyjęcia robotnika, akta osobowe z Zakładów Radiowych im. (...)

w W., k. 63 a.s.). Następnie w dniu 15 grudnia 1966r. w W. pomiędzy Zakładami Radiowymi im. (...) w W. a ubezpieczonym zawarta została umowa o naukę zawodu w charakterze ucznia. Ustalono przy tym, że:

- okres nauki tokarza trwać będzie 3 lata, przy czym liczony będzie jako okres zatrudnienia;
- do chwili ukończenia 16 roku życia czas nauki zawodu wynosi 36 godzin tygodniowo i nie przekracza 6 godzin dziennie z tym, że w okresach tych uczeń odbywa naukę teoretyczną w (...) Szkole Zawodowej, a naukę praktyczną w warsztacie;
- po ukończeniu 16 lat życia czas nauki zawodu wynosi 46 godzin tygodniowo i wlicza się do niego 18 godzin tygodniowo nauki w szkole;
- praktyczna nauka zawodu odbywa się pod kierunkiem instruktora wyznaczonego przez Zakłady Radiowe im. (...) i na podstawie ustalonego programu;
- po zakończeniu nauki zawodu uczeń obowiązany jest złożyć egzamin przed Komisją Kwalifikacyjną (po pozytywnym złożeniu egzaminu otrzyma świadectwo ze wskazaniem zawodu jakiego się wyuczył) (umowa o naukę zawodu, akta osobowe z Zakładów Radiowych im. (...) w W., k. 63 a.s.).

W związku z otrzymaniem świadectwa pracy w zawodzie tokarza, w dniu 26 lipca 1969r. pracodawca zawarł ze S. B. umowę o wstępny staż pracy w zawodzie tokarza na okres 15 miesięcy (umowa o wstępny staż pracy, wniosek o przeniesienie robotnika, o zmianę stanowiska, zaszeregowania robotnika, akta osobowe z Zakładów Radiowych im. (...) w W., k. 63 a.s.). W związku z tym Dział Kadr i Szkolenia Zawodowego Zakładów Radiowych im. (...) przeniósł ubezpieczonego (z ucznia) na stanowisko tokarza w Wydziale W- (...) z grupą uposażenia II-gą (dniówkową) + premia według regulaminu na wstępny staż pracy 15 miesięcy (pismo z dnia 12 lipca 1969r., akta osobowe z Zakładów Radiowych im. (...) w W., k. 63 a.s., zeznania świadka K. W., t. I, k. 67 a.s.).

Od 1969r. S. B. pracował razem z K. W.. W zakładzie pracy funkcjonował m.in. wydział mechaniczny, tj. W21, W11 (wojskowy) oraz 5200, który wyposażony był we wszystkie maszyny, łącznie z hartownią oraz obróbką skrawaniem (zeznania świadka K. W., t. I, k. 67 a.s., k. 179-181 a.s.).

Ubezpieczony został z dniem 1 stycznia 1970r. przeszerogowany z grupy II do grupy III na stanowisku tokarza (przeszerogowanie z dnia 7 stycznia 1970r., akta osobowe z Zakładów Radiowych im. (...) w W., k. 63 a.s.). Następnie z dniem 1 kwietnia 1971r. został przeszerogowany z grupy III do grupy IV. Stanowisko pozostało takie jak dotychczas (przeszerogowanie z dnia 9 kwietnia 1971r., akta osobowe z Zakładów Radiowych im. (...) w W., k. 63 a.s.).

Jako tokarz S. B. zajmował się typowymi pracami tokarskimi, pracował przy maszynie zwanej „toczkiem”, która nie posiadała żadnych chłodeń, czy też wyciągów. Jego zadanie polegało najpierw na przygotowaniu produkcji, tj. każdego detalu na szlifierce, a następnie na wykonywaniu pracy na tokarce. Prace w części były więc wykonywane przy szlifierce, a częściowo przy tokarce (zeznania świadka K. W., t. I, k. 67 a.s., k. 179-181 a.s.).

S. B. zajmował stanowisko tokarza do dnia 25 października 1971r. (świadcstwo pracy, akta osobowe z Zakładów Radiowych im. (...) w W., k. 63 a.s.).

W okresie od dnia 25 października 1971r. ubezpieczony odbywał czynną służbę wojskową (karta powołania, pismo Działu Kadr i Szkolenia Zawodowego z dnia 21 października 1971r., akta osobowe z Zakładów Radiowych im. (...) w W., k. 63 a.s., zeznania świadka K. W., t. I, k. 179-181 a.s., zeznania S. B., t. I, k. 181-182 a.s.). Z dniem 1 listopada 1971r. został przeszerogowany do V grupy zaszerogowania na stanowisku tokarza (przeszerogowanie z dnia 29 listopada 1971r., akta osobowe z Zakładów Radiowych im. (...) w W., k. 63 a.s.).

W dniu 5 listopada 1973r. S. B. został zapoznany ze skutkami szkodliwego działania na organizm ludzki metanolu i alkoholu skażonego metanolem, które po wypiciu grożą śmiercią lub kalectwem oraz uprzedzony, że dla celów przemysłowych

w Zakładach Radiowych im. (...) używany jest metanol i alkohol skażony metanolem (oświadczenie z dnia 5 listopada 1973r., akta osobowe z Zakładów Radiowych im. (...) w W., k. 63 a.s.).

Z dniem 8 listopada 1973r. Dyrekcja Zakładów Radiowych im. (...) ponownie (po powrocie z wojska) zaangażowała S. B. do pracy w charakterze tokarza z uposażeniem w grupie V-tej i premią według regulaminu oraz zakresem obowiązków, jak przed odbyciem służby wojskowej (angaż z dnia 7 listopada 1973r., akta osobowe z Zakładów Radiowych im. (...) w W., k. 63 a.s.). Następnie z dniem 1 stycznia 1974r. ubezpieczonemu powierzono obowiązki szlifierza w Wydziale 5200 i przyznano grupę uposażenia V-tą (akord). Jednocześnie ustalono, że pozostałe warunki umowy o pracę pozostają bez zmian. Ubezpieczony jako szlifierz, w odróżnieniu od pracy tokarza, zajmował się wyłącznie szlifowaniem. Jego jedynym narzędziem pracy była wówczas szlifierka (angaż z dnia 28 stycznia 1974r., skierowanie do lekarza, akta osobowe z Zakładów Radiowych im. (...) w W., k. 63 a.s., zeznania świadka K. W., t. I, k. 67 i k. 179 – 180 a.s., zeznania S. B., t. I, k. 181 – 182 a.s.).

Z uwagi na zmiany organizacyjne z dniem 1 grudnia 1974r. zmieniono S. B. stanowisko pracy na tokarza i przyznano VI grupę uposażenia (akord). Dodatkowo ustalono, że pozostałe warunki umowy o pracę pozostają bez zmian. S. B. jako tokarz realizował takie czynności jak w okresie przed powierzeniem mu stanowiska szlifierza (wniosek o zmianę stanowiska robotnika z dnia 21 listopada 1974r., akta osobowe z Zakładów Radiowych im. (...) w W., k. 63 a.s.).

Kolejna zmiana z przyczyn organizacyjnych została dokonana z dniem 1 marca 1975r. Od w/w daty zmieniono ubezpieczonemu stanowisko pracy na ustawiacza automatów w dziale 5200 (wniosek o przeniesienie robotnika z dnia 27 lutego 1975r., powierzenie obowiązków z dnia 28 lutego 1975r., akta osobowe z Zakładów Radiowych im. (...) w W., k. 63 a.s., zeznania świadka K. W., t. I, k. 67 a.s., k. 179-181 a.s., zeznania S. B., t. I, k. 181-182 a.s.).

Jako ustawiacz automatów ubezpieczony pracował w brygadzie, w której brygadzystą był K. W.. To on zlecał zadania i czynności do wykonania ubezpieczonemu. Do zadań ubezpieczonego należało pobranie brudnego materiału z magazynu, wstępne oczyszczenie go czyściwem, a następnie oszlifowanie. Następnie z oszlifowanym materiałem, na którym znajdowały się drobiny metalu, czy też ścierniwa z tarczy, ubezpieczony siedł do wanny, w której zanurzał materiał celem jego oczyszczenia oraz odtłuszczenia. Wanna wypełniona była naftą, którą mieszano ze stylochlorem etylenu bądź w przypadku jego braku z trójchlorkiem etylenu. Po tym procesie, każdy pręt był wkładany przez ubezpieczonego pojedynczo do prowadnika maszyny (automatu tokarskiego), która automatycznie wykonywała z niego detale. Po uruchomieniu maszyny, ubezpieczony sprawdzał jakość wykonywanego przez maszynę detalu. Jeżeli zachodziła potrzeba ostrzył narzędzia na szlifierce. W/w cykl był powtarzalny. Przy siedmiu obrabiarkach ubezpieczony musiał powtórzyć go około 140 razy w ciągu dnia. Część obowiązków realizował przy przygotowywaniu materiału do obróbki, w tym przy pracach szlifierskich, a pozostałą stanowiła praca przy automatach tokarskich (zeznania świadka K. W., t. I, k. 67 a.s., k. 179-181 a.s., zeznania S. B., t. I, k. 181-182 a.s.).

Jeżeli w zakładzie pracy zaistniała taka potrzeba, pracownicy, w tym ubezpieczony, byli kierowani do wykonywania innych prac, tj. pracowali przy szlifierkach, wiertarkach, czy też prasach (zeznania świadka K. W., t. I, k. 67 a.s.).

Zdarzało się, że K. W. i S. B. pracowali na różnych zmianach, jednakże na każdej z nich wykonywane były takie same obowiązki (zeznania świadka K. W., t. I, k. 67 a.s., k. 179-181 a.s., zeznania S. B., t. I, k. 181-182 a.s.).

Od dnia 1 lipca 1975r. zmieniono ubezpieczonemu stanowisko pracy na stanowisko ustawiacza maszyn do obróbki skrawaniem, ale zakres obowiązków był taki jak wcześniej (wniosek o zmianę stanowiska robotnika z dnia 5 lipca 1975r., powierzenie obowiązków z dnia 7 lipca 1975r., akta osobowe z Zakładów Radiowych im. (...) w W., k. 63 a.s.). Następnie z dniem 1 kwietnia 1976r. ubezpieczony został przeszeregowany z grupy VI do grupy VII na stanowisku ustawiacz maszyn do obróbki skrawaniem (przeszeregowania z dnia 14 czerwca 1976r., akta osobowe z Zakładów Radiowych im. (...) w W., k. 63 a.s.).

Kolejne przeszeregowanie nastąpiło z dniem 1 stycznia 1979r., kiedy to ubezpieczony został przeszeregowany z VII grupy zaszerogowania do VIII grupy na stanowisku ustawiacza maszyn do obróbki skrawaniem (angaż z dnia 23 lutego 1979r., akta osobowe z Zakładów Radiowych im. (...) w W., k. 63 a.s.). Następnie z dniem 8 czerwca 1983r. został przeszeregowany z grupy VIII do grupy IX na stanowisku ustawiacz maszyn do obróbki skrawaniem (przeszeregowanie z dnia 8 czerwca 1983r., akta osobowe z Zakładów Radiowych im. (...) w W., k. 63 a.s.).

Do zakładu pracy w 1985 roku weszły nowe technologie. Ze Szwajcarii sprowadzono obrabiarki krążkowe, które były znacznie bardziej szkodliwe dla zdrowia, gdyż pracowały przy 12.000 obrotów na minutę, a co za tym idzie generowały większy hałas oraz powodowały zapylenie olejowe. Od tego momentu na szlifierce wykonywano mniejszą ilość prac, jednakże przy większym hałasie oraz zapyleniu (zeznania świadka K. W., t. I, k. 67 a.s., k. 179-181 a.s.).

S. B. w trakcie zatrudnienia pobierał dodatek za szkodliwe warunki pracy (kartoteki zarobkowe, k. 21 – 36 a.s.).

Stosunek pracy ubezpieczonego w Zakładach Radiowych im. (...) w W. został rozwiązany z dniem 31 grudnia 1991r. przez zakład pracy na podstawie art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 28 grudnia 1989r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu (świadczenie pracy, t. I, k. 5-6 a.r., akta osobowe z Zakładów Radiowych im. (...) w W., k. 63 a.s., zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu, t. I, k. 7-10 a.r., zaświadczenie z dnia 8 czerwca 2012r., t. II, k. 9 a.r., kartoteka zarobkowa, k. 21-36 a.s.).

Ministerstwo Gospodarki wystawiło ubezpieczonemu świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w którym zaświadczone, że S. B. był zatrudniony w zakładzie pracy od dnia 1 września 1966r. do dnia 31 grudnia 1991r. i w tym czasie od dnia 24 lipca 1969r. do dnia 24 października 1971r. (szlifierz, tokarz) oraz od dnia 8 listopada 1973r. do dnia 30 czerwca 1975r. (szlifierz, tokarz) stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace: szlifowanie lub ostrzenie wyrobów i narzędzi metalowych oraz polerowanie mechaniczne na stanowisku szlifierz, tokarz, wymienione w dziale III, poz. 78, pkt 6 załącznika nr 1 do zarządzenia nr 3 MHiPM z dnia 30 marca 1985r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego (Dz. Urz. MHiPM nr 1-3 poz. 1) (świadczenie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze z dnia 23 sierpnia 2000r., t. II, k. 7 a.r., akta osobowe z Zakładów Radiowych im. (...) w W., k. 63 a.s., zaświadczenie z dnia 8 czerwca 2012r., t. II, k. 9 a.r., akta osobowe z Zakładów Radiowych im. (...) w W., k. 63 a.s.).

W okresie od dnia 9 stycznia 1992r. do dnia 9 lipca 1992r. S. B. był zarejestrowany w Urzędzie Pracy w W. jako osoba bezrobotna (zaświadczenie nr 293/92 z dnia 17 lipca 1992r., t. I, k. 11 a.r., t. II, k. 11-12 a.r.). Następnie w okresie od dnia 10 lipca 1992r. do dnia 30 czerwca 2009r. był zatrudniony w Hurt – (...), gdzie jako osoba współpracująca wykonywał pracę zaopatrzeniowca. Stosunek pracy ustał w wyniku zakończenia działalności gospodarczej (świadczenie pracy, t. II, k. 13-14 a.r.).

W dniu 24 października 2011r. między Zespołem (...) m.st. W.

z siedzibą przy ul. (...) w W. a S. B. doszło do zawarcia umowy o pracę na czas określony od dnia 24 października 2011r. do dnia 23 października 2012r., na stanowisku robotnika gospodarczego, w pełnym wymiarze czasu pracy (umowa o pracę z dnia 24 października 2011r., t. II, k. 15-16 a.r.).

W dniu 28 czerwca 2012r. ubezpieczony złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wnioski o emeryturę wraz z kwestionariuszem dotyczącym okresów składkowych i nieskładkowych, świadectwem wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, zaświadczeniem z Ministerstwa Gospodarki w W., zaświadczeniem z Urzędu Pracy w W., świadectwem pracy, jak i umową o pracę z dnia 24 października 2011r. (wniosek o emeryturę z dnia 28 czerwca 2012r., wraz z załącznikami, t. II, k. 1-16 a.r.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. decyzją z dnia 18 lipca 2012r., znak: ENMS/10/(...), odmówił S. B. przyznania emerytury, gdyż nie udokumentował rozwiązania stosunku pracy z każdym pracodawcą, na rzecz którego praca była wykonywana bezpośrednio przed dniem ustalenia prawa do emerytury oraz nie wykazał co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na danym stanowisku pracy (decyzja ZUS z dnia 18 lipca 2012r., znak: ENMS/10/(...), t. II, k. 25-26 a.r.). S. B. odwołał się od powyższej decyzji (odwołanie od decyzji ZUS z dnia 18 lipca 2012r., znak: ENMS/10/(...), t. I, k. 2-6 a.s.). (...)

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o dokumenty zgromadzone w aktach sprawy, w tym na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach rentowych i osobowych S. B.. Ich autentyczność, jak również zgodność z rzeczywistym stanem rzeczy, nie była kwestionowana przez żadną ze stron procesu, dlatego Sąd uznał je za pełnowartościowy materiał dowodowy mogący stanowić podstawę ustaleń faktycznych w sprawie. Dodatkowo podstawę ustaleń faktycznych stanowiły zeznania świadka K. W. oraz samego ubezpieczonego, które zostały ocenione jako zasługujące na wiarę, gdyż były swobodne, spójne, logiczne, jak i wzajemnie się uzupełniały. Świadek i ubezpieczony w taki sam sposób opisali zakres zadań realizowanych przez S. B. w Zakładach Radiowych im. (...) w W. na stanowiskach tokarz, szlifierz i ustawiacz maszyn do obróbki skrawaniem. Sąd nie miał zatem podstaw, by ich zeznania ocenić jako niewiarygodne.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie S. B. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 18 lipca 2012r., znak: ENMS/10/(...), jako bezpodstawne podlegało oddaleniu.

Stosownie do art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009r., Nr 153, poz. 1227) zwanej dalej ustawą emerytalną, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy (t.j. 1 stycznia 1999r.) osiągnęli:

1. okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat – dla kobiet i 65 lat – dla mężczyzn oraz
2. okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Z kolei ust. 2 w/w przepisu wskazuje, że emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz (zgodnie ze stanem prawnym obowiązującym do dnia 31 grudnia 2012r.) rozwiązania stosunku pracy – w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

Art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej wskazuje, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Wykładni pojęcia "przepisy dotychczasowe" dokonał Sąd Najwyższy

w uchwale siedmiu sędziów z dnia 13 lutego 2002r. (III ZP 30/01, OSNP 2002 Nr 10, poz. 243), wskazując na przepisy rozporządzenia, z wyłączeniem tych, które zobowiązywały ministrów, kierowników urzędów centralnych i centralne związki spółdzielcze do ustalenia wykazu stanowisk pracy w podległych im zakładach pracy. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8 poz. 43 z późn. zm.), zwane dalej rozporządzeniem w sprawie wieku emerytalnego, określa w § 4, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w Wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1. osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
2. ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Ten „wymagany okres zatrudnienia” to okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia (§ 3 rozporządzenia), natomiast pracą w warunkach szczególnych jest praca świadczona stale i w pełnym wymiarze na stanowiskach wskazanych w załączniku do tegoż aktu (§ 1 i § 2 rozporządzenia).

W rozpatrywanej sprawie kwestią sporną między stronami było to, czy S. B. posiada wymagany 15-letni okres zatrudnienia w szczególnych warunkach. Spełnienie innych przesłanek nie było zaś przedmiotem sporu, a jednocześnie nie budziło żadnych wątpliwości, gdyż wnioskodawca ma wymagany okres zatrudnienia w wymiarze 25 lat, w dniu 23 kwietnia 2012r. ukończył 60 lat i nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Wprawdzie w dacie wydania zaskarżonej decyzji nie rozwiązał stosunku pracy, jednak wymóg ten został zniesiony od dnia 1 stycznia 2013r.

Analizując sporną przesłankę wskazać należy, że za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Prawidłowe rozumienie pojęcia pracy w szczególnych warunkach nie jest jednak możliwe bez wnikliwej analizy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. Z zestawienia § 1 i 2 tegoż rozporządzenia wynika, że pracą w szczególnych warunkach jest praca świadczona stale i w pełnym wymiarze na stanowiskach wskazanych w załączniku do tego aktu. Warunek wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy jest spełniony tylko wówczas, gdy pracownik w ramach obowiązującego go pełnego wymiaru czasu pracy na określonym stanowisku pracy nie wykonuje czynności pracowniczych nie związanych z tym stanowiskiem pracy, ale stale, tj. ciągle wykonuje prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2000 roku, II UKN 39/00, OSNAP 2002/11/272).

Zgodnie z § 2 ust. 2 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego, zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, stwierdza wykonywanie pracy w warunkach szczególnych bądź w szczególnym charakterze w świadectwie wykonywania prac

w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia lub w świadectwie pracy. Należy jednak podkreślić, że z cytowanego przepisu nie wynika, aby stwierdzenie zakładu pracy w przedmiocie wykonywania przez pracownika pracy w warunkach szczególnych miało charakter wiążący i nie podlegało kontroli organów przyznających świadczenia uzależnione od wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Brak jednak takiego świadectwa lub jego zakwestionowanie przez organ rentowy, nie wyklucza dokonania ustalenia zatrudnienia w warunkach szczególnych innymi środkami dowodowymi w toku postępowania sądowego. Stanowisko takie wielokrotnie prezentował Sąd Najwyższy, który między innymi w wyroku z dnia 2 lutego 1996 roku (II URN 3/95, OSNAP 1996/16/239) wskazał, że w postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokości mogą być udowodnione wszelkimi środkami dowodowymi, przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego. Ograniczenia dowodowe zawarte w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno

– rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm.) dotyczą wyłącznie postępowania przed tymi organami.

Analizując stan faktyczny rozpatrywanej sprawy wskazać należy, iż sam fakt zatrudnienia S. B. w Zakładach Radiowych im. (...) w W. był niesporny między stronami. Sporny pozostawał jedynie charakter pracy wykonywanej przez wnioskodawcę w tym czasie, co miało wpływ na ustalenie, czy praca ta była wykonywana w warunkach szczególnych. Organ rentowy uwzględnił jako wykonywaną w warunkach szczególnych pracę S. B. u w/w pracodawcy w wymiarze 11 miesięcy, kiedy to ubezpieczony zajmował stanowisko szlifierza od 1 stycznia 1974r. do 30 listopada 1974r. i realizował prace zgodnie z poz. 78 Dział III wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego („szlifowanie lub ostrzenie wyrobów i narzędzi metalowych oraz polerowanie mechaniczne”). Zdaniem Sądu uwzględnienie tylko w/w okresu było uzasadnione biorąc pod uwagę rodzaj czynności, jakie ubezpieczony realizował jako szlifierz. Jak wynika z zeznań ubezpieczonego i świadka K. W., praca szlifierza polega na stałym szlifowaniu. Co istotne, różniła się ona od pracy tokarza czy ustawiacza maszyn bądź ustawiacza maszyn do obróbki skrawaniem, co świadek szczegółowo wyjaśnił. W związku z tym należało – tak jak uczynił to organ rentowy – uwzględnić jako wykonywaną w warunkach szczególnych pracę ubezpieczonego w charakterze szlifierza w okresie wymienionych 11 miesięcy. Pozostały czas pracy w Zakładach Radiowych im. (...) w W. nie był natomiast okresem takiej pracy, a istotne dla tego rodzaju oceny było nie samo nazewnictwo stanowisk S. B. stosowane przez pracodawcę, lecz faktyczny rodzaj czynności, jakie ubezpieczony realizował. Jak już zostało wskazane, z zeznań świadka K. W. potwierdzonych przez S. B., wynika, że każde ze stanowisk, które zajmował ubezpieczony, miało swoją specyfikę i określony zakres zadań. Nie można zatem przyjąć, że S. B., bez względu na stanowisko, jakie zajmował, robił to samo i że praca ta przez cały okres zatrudnienia polegała na szlifowaniu.

W początkowym okresie zatrudnienia od dnia 1 września 1966r. do dnia 23 lipca 1969r. S. B. był zatrudniony jako uczeń szkoły przyzakładowej. Takie zatrudnienie regulowały przepisy ustawy z dnia 2 lipca 1958r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz. U. Nr 45, poz. 226). Art. 3 ust. 1 stanowił, że młodociani w wieku od 14 do 18 lat mogli być zatrudniani przez zakłady pracy tylko w celu nauki zawodu lub przyuczania do określonej pracy albo odbycia wstępnego stażu pracy. Przepis art. 9 ust. 1 zobowiązywał zakład pracy do zawarcia z młodocianym na piśmie umowy określającej zawód albo rodzaj pracy, w jakim młodociany będzie szkolony, czas trwania pracy, w jakim młodociany będzie szkolony, czas trwania nauki zawodu oraz zasadnicze obowiązki i uprawnienia młodocianego. Praca w ramach nauki zawodu była świadczona za wynagrodzeniem.

Z zachowanej dokumentacji osobowej ubezpieczonego, tj. umowy o naukę zawodu i zaświadczenia z Ministerstwa Gospodarki w W. z dnia 8 czerwca 2012r., wynika, że w okresie od dnia 1 września 1966r. do dnia 23 lipca 1969r. ubezpieczony równoległe z pracą zawodową uczył się. W treści wspomnianej umowy ustalono, że do chwili ukończenia 16 roku życia czas nauki zawodu wynosił 36 godzin tygodniowo i nie mógł przekraczać 6 godzin dziennie z tym, że w okresach tych uczeń odbywał naukę teoretyczną w (...) Szkole Zawodowej, a naukę praktyczną w warsztacie. Natomiast po ukończeniu 16 lat życia czas nauki zawodu miał wynosić 46 godzin tygodniowo, w tym 18 godzin tygodniowo nauki w szkole. Mając na uwadze wskazane zapisy umowy Sąd przyjął, że w czasie obowiązywania 36 - miesięcznej umowy o naukę zawodu, S. B. łączył naukę teoretyczną i praktyczną w warsztacie. Tym samym nie został spełniony warunek wykonywania prac w szczególnych warunkach w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Przechodząc do dalszych okresów pracy ubezpieczonego, najpierw w charakterze tokarza, a potem ustawiacza maszyn i ustawiacza maszyn do obróbki skrawaniem, wskazać należy, że i te okresy nie podlegają uznaniu jako okresy wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Sąd ustalając, jakie prace realizował S. B. na w/w stanowiskach oparł się na spójnych i wiarygodnych zeznaniach świadka K. W. oraz zeznaniach ubezpieczonego, a także na dokumentacji zgromadzonej w aktach rentowych i w aktach osobowych S. B.. Najistotniejsze były jednak osobowe źródła dowodowe, bowiem to z nich, w odróżnieniu od dokumentów, wynikało, czym faktycznie jako tokarz czy ustawiacz maszyn zajmował się S. B.. Świadek K. W., który szczegółowo i jednakowo z ubezpieczonym, prezentował opis prac tokarza, szlifierza oraz ustawiacza maszyn, w całym spornym okresie pracował razem

ze S. B. w tym samym wydziale, był nawet jego brygadziwą. Posiadał zatem szczegółowe informacje dotyczące konkretnych zadań realizowanych przez ubezpieczonego oraz ich wymiaru czasowego. Co istotne, podkreślał, że zakres zadań na stanowiskach szlifierza, tokarza czy ustawiacza maszyn nie był jednakowy. Szczególnie szlifierz realizował inne czynności, bo polegające tylko na szlifowaniu, co przy ocenie pracy ubezpieczonego, było bardzo istotne. Jak już było wskazywane, ubezpieczony podnosił, że przez cały okres zatrudnienia pracował przy pracach polegających na szlifowaniu i w związku z tym nie tylko ten okres, który przyjął organ rentowy, lecz i pozostały, powinien być uwzględniony jako okres pracy w warunkach szczególnych. Z ubezpieczonym można zgodzić się, ale tylko częściowo. Istotnie ubezpieczony niemal przez cały okres zatrudnienia w Zakładach Radiowych im. (...) w W. szlifował, ale nie w całym okresie zatrudnienia prace te były wykonywane stale i w pełnym wymiarze czasu pracy zgodnie z brzmieniem § 2 ust. 1 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego.

Warto w tym miejscu zaznaczyć, że stale wykonywanie pracy w warunkach szczególnych jest rozumiane jako wypełnianie pełnego wymiaru czasu pracy na zajmowanym stanowisku, gdyż nie jest dopuszczalne uwzględnianie do okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika (wyrok z dnia 4 czerwca 2008 r., II UK 306/07, OSNP 2009 nr 21-22, poz. 290). Praca w szczególnych warunkach jest to zatem praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 września 2007r., III UK 27/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 325; z dnia 22 stycznia 2008r., I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75 i z dnia 24 marca 2009r., I PK 194/08, OSNP 2010 nr 23-24, poz. 281). Podsumowując, w orzecznictwie powszechnie przyjmuje się, że nie jest dopuszczalne przy ustalaniu okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, zaliczanie innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika. Od tej reguły istnieją odstępstwa. Pierwsze z nich dotyczy sytuacji, kiedy inne równocześnie wykonywane prace stanowią integralną część (immanentną cechę) większej całości dającej się zakwalifikować pod określoną pozycję załącznika do rozporządzenia. Drugie odstępstwo dotyczy przypadków, kiedy czynności wykonywane w warunkach nienarządzających na działanie czynników szkodliwych dla zdrowia mają charakter incydentalny, krótkotrwały, uboczny w stosunku do czynności kwalifikowanych, jako praca w szczególnych warunkach (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2012r., II UK 233/11, OSNP 2013, nr 7-8, poz. 86 i szeroko powołane w nim orzecznictwo).

W przypadku ubezpieczonego jego praca w charakterze tokarza, potem ustawiacza maszyn, składała się z kilku czynności. Najpierw ubezpieczony pobierał materiał z magazynu, oczyszczał go, potem przystępował do szlifowania, a następnie obsługiwał automaty tokarskie. Jedynie prace szlifierskie spośród wyżej wymienionych związane z ostrzeniem narzędzi skrawających oraz ze szlifowaniem prętów, objęte są wykazem A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. (Dz. U. nr 8, poz. 43 ze zm.) i zostały wymienione w Dziale III pod pozycją 78. Inne czynności, w tym typowe prace tokarskie i obsługa automatów, to czynności, których w/w wykaz nie obejmuje. Ubezpieczony nie realizował więc stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, prac w warunkach szczególnych. Stanowiły one pewien fragment (wycinek) i były wykonywane naprzemiennie z pracami, które nie są pracami w warunkach szczególnych. Przy tym podkreślić należy, iż nie miała miejsce sytuacja, by te prace, które nie były szlifowaniem i nie stanowiły prac w warunkach szczególnych, miały charakter krótkotrwały, incydentalny. Wynika to choćby z zeznań świadka, który wskazał, że około połowę czasu pracy S. B. poświęcał na czynności przygotowawcze, a pozostały czas na pracę przy maszynie (k. 66 a.s.). W związku z tym czynności inne niż szlifowanie czy ostrzenie narzędzi nie miały charakteru ubocznego, mało znaczącego w procesie pracy i zajmującego niewielki wymiar czasu pracy. Nie można zatem mówić, by były wykonywane incydentalnie. Wręcz przeciwnie stanowiły one tak samo ważny i tak samo czasochłonny element pracy S. B. jak prace w warunkach szczególnych, a nawet można powiedzieć, że się wzajemnie przeplatały i uzupełniały. Ponadto, praca ubezpieczonego, której nie można kwalifikować jako pracy w warunkach szczególnych (pobieranie prętów z magazynu, ich oczyszczanie, uruchamianie

automatów i ich nadzorowanie, prace tokarskie), to nie były czynności immanentne, składające się na całość dającą się zakwalifikować pod pozycję 78 Działu III wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego. Zdaniem Sądu proporcje były raczej odwrotne, to szlifowanie prętów i ostrzenie narzędzi było immanentną cechą, elementem procesu prac tokarskich czy też związanych z obsługą maszyn do obróbki skrawaniem. Zdaniem Sądu ubezpieczony był bowiem zatrudniony jako tokarz czy ustawiacz maszyn po to, by realizować prace tokarskie (obsługiwać maszyny). Oczywiście musiał wcześniej przygotować materiał (m.in. oszlifować pręty), jednak to nie szlifowanie czy ostrzenie było istotą jego zatrudnienia i to nie szlifowanie czy ostrzenie było tym procesem, który ubezpieczony realizował jako zamkniętą całość, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Z powołaną oceną Sądu zbieżna jest opinia biegłego sądowego J. P., który w opinii z dnia 12 listopada 2015r. przyjął, że nie podlega uznaniu za okres wykonywania prac

w szczególnych warunkach okres zatrudnienia ubezpieczonego w charakterze ucznia szkoły przyzakładowej (od dnia 1 września 1966r. do dnia 23 lipca 1969r.) pomimo, że w ramach nauki zawodu ubezpieczony wykonywał, jak wynika ze świadectwa wykonywania prac

w szczególnych warunkach, prace polegające na szlifowaniu lub ostrzeniu wyrobów i narzędzi metalowych oraz polerowaniu mechanicznym na stanowisku szlifierz - tokarz wymienionym w dziale III poz. 78 pkt 6 wykazu A stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia nr 3 MHiPM z dnia 30 marca 1985r. Biegły sądowy ocenił również, że nie podlegają uwzględnieniu jako wykonywane w szczególnych warunkach prace ubezpieczonego w pozostałych okresach, za wyjątkiem okresu od 1 stycznia 1974r. do 30 listopada 1974r., kiedy S. B. pracował jako szlifierz. Według biegłego, z materiału dowodowego wynika, że ubezpieczony w okresie, który nie został uwzględniony jako okres pracy w warunkach szczególnych, naprzemiennie wykonywał prace szlifierskie związane z ostrzeniem narzędzi skrawających objęte wykazem A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. (Dz. U. nr 8, poz. 43 ze zm.) i typowe prace tokarskie nie objęte tym wykazem. Nie została zatem spełniona przesłanka wykonywania stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prac objętych wykazem (opinia biegłego sądowego specjalisty z zakresu BHP mgr J. P. z dnia 12 listopada 2015r., t. I, k. 185-198 a.s.).

Pełnomocnik ubezpieczonego w piśmie procesowym z dnia 7 grudnia 2015r. wniósł o dopuszczenie dowodu z opinii uzupełniającej ustnej biegłego z zakresu bhp (pismo procesowe z dnia 7 grudnia 2015r., t. II, k. 212 a.s.) i choć nie wskazał żadnych konkretnych zarzutów i wadliwości opinii biegłego sądowego, Sąd dopuścił dowód z ustnej uzupełniającej opinii J. P. (protokół rozprawy z dnia 1 lutego 2016r., płyta CD, t. II, k. 224 a.s.). Opinia ustna stanowiła potwierdzenie tego, co biegły zawarł w opinii pisemnej. Dodatkowo wyjaśnił, że ubezpieczony obsługiwał agregat tokarski (automatyczny), a przygotowywane przez niego pręty przed rokiem 1985 nie wymagały oszlifowania z tego choćby względu, że na agregacie automat wykonuje każdy detal od początku do końca. Nie było także potrzeby odłuszczenia, gdyż element skrawający zdiera warstwę metalu do wymaganego wymiaru, następnie odcina go samodzielnie. Proces ten jest powtarzalny i ciągły w zakresie elementu obrabianego. Nie było w tym procesie konieczne szlifowanie elementów, gdyż materiał był poddawany obróbce zgrubnej, tj. procesowi dużej głębokości skrawania. Dodatkowo biegły podkreślił, że po montażu prętów w automatach tokarskich ubezpieczony winien był sprawdzić na wykonanych detalach, czy została właściwie zaprogramowana tokarka. Praca zatem polegała na nadzorze tych urządzeń automatycznych (opinia ustana uzupełniająca biegłego sądowego z zakresu bhp J. P., protokół rozprawy z dnia 1 lutego 2016r., płyta cd, t. II, k. 224 a.s.).

Sąd opinie biegłego sądowego podzielił, choć założenia, jakie biegły przyjął nie do końca były zgodne ze zgromadzonym materiałem dowodowym. Biegły sądowy wskazał, że S. B. ostrzył narzędzia, ale nie musiał szlifować prętów, podczas gdy z zeznań świadka K. W. i ubezpieczonego wynika, że było odmiennie, tj. ubezpieczony w procesie prac tokarskich i obsługi maszyn, nie tylko musiał oszlifować pręty przed ich umieszczeniem w maszynie, ale także kiedy zachodziła potrzeba, ostrzył narzędzia. Sąd przyjmując wskazane zeznania jako spójne i wiarygodne uwzględnił więc nie tylko to, co przy wydawaniu opinii miał na uwadze biegły sądowy, a więc ostrzenie narzędzi, ale również prace S. B. polegające na szlifowaniu prętów. Ocena Sądu po tak dokonanej korekcie była jednak zgodna z tym, co przyjął biegły sądowy z przyczyn, które zostały już wcześniej wyjaśnione. W związku z tym Sąd nie uwzględnił też wniosku pełnomocnika ubezpieczonego o dopuszczenie dowodu z opinii kolejnego biegłego z zakresu bhp tym bardziej, że

ostateczna ocena co do tego, czy praca była wykonywana w warunkach szczególnych nie należy do biegłego, lecz do Sądu. W rozpatrywanym przypadku Sąd po dokonaniu wskazanej korekty ustaleń faktycznych, jakie przyjął biegły, samodzielnie mógł dokonać oceny. Nie wymagała ona wiadomości specjalnych i dopuszczania dowodu z opinii kolejnego biegłego z zakresu bhp tym bardziej, że pełnomocnik ubezpieczonego takiej potrzeby dostatecznie przekonująco nie uzasadnił.

Sąd dokonując oceny charakteru prac realizowanych przez S. B. miał na uwadze również i tę okoliczność, że w 1985 roku w Zakładach Radiowych im. (...) nastąpiła zmiana technologii, która nie wymagała szlifowania. Maszyna samoczynnie dokonywała czynności bez potrzeby udziału czynnika ludzkiego. Niewątpliwie od tego momentu czynności pracownika ograniczyły się jedynie do przygotowania materiału, a następnie dozoru urządzeń i sprawdzania jego prawidłowego funkcjonowania. Sąd nie mógł jednak ustalić, czy ubezpieczony w rzeczywistości zajmował się obsługą nowych maszyn. Świadek nie pamiętał bowiem takich faktów, ale niezależnie od tego, czy taka sytuacja miałaby miejsce, czy też nie, nie mogło to zmienić oceny w sprawie. Nawet bowiem, gdyby S. B. obsługiwał tylko maszyn starego typu, to jego praca nie polegała tylko i wyłącznie na szlifowaniu. Ubezpieczony oprócz szlifowania wykonywał również inne czynności, m.in. typowe prace tokarskie, a zatem z przyczyn szczegółowo wyjaśnionych, nie można przyjąć, że pracował w warunkach szczególnych.

W ocenie Sądu nie miało większego znaczenia w sprawie powoływanie się strony odwołującej na okoliczność wypłacania przez zakład pracy dodatku pieniężnego z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia. Nie ulega wątpliwości, że na gruncie art. 184 ustawy emerytalnej oraz przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. pobieranie dodatku za pracę w warunkach szkodliwych bądź uciążliwych dla zdrowia nie jest elementem kształtującym uprawnienia emerytalne (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2013r., II UK 370/12, LEX nr 1341272). Również sam fakt przedstawienia przez S. B. świadectwa pracy w warunkach szczególnych nie przesądza jeszcze o uznaniu wykonywanej pracy za pracę w warunkach szkodliwych.

Reasumując, Sąd Okręgowy mając na uwadze powyższe rozważania i dokonaną ocenę, uznał, że S. B. nie udowodnił ponad 15 – letniego stażu pracy w warunkach szczególnych. Warunek, którego dotyczył spór, nie został więc spełniony i nie było możliwe przyznanie ubezpieczonemu prawa do wnioskowanego świadczenia. Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie od decyzji z dnia 18 lipca 2012r.

ZARZĄDZENIE

(...)